

מבחר פירושים והארות על
טקסטים מתוך הספרות
הערבית הקלאסית – חלק ב

ניצה בינדר

12 أجود من كعب بن مامة

المُحَبَّر:

ספר קדום מאוד.

קטע זה מלמד על חלוקת המים, במיוחד בזמן חום, כאשר תעו במדבר. המנהיג היה שותה בדרך כלל אחרון. קודם כל נהגו להשקות את הגמלים, ואחר כך את החלשים. הקרבת האדם את עצמו על ידי מתן המים לאחרים העידה על אצילות נפש. לערבים בג'אהיליה היו אותם החודשים כמו למוסלמים, אך הייתה להם שיטה מיוחדת של עיבור, כלומר, כל כמה שנים הוסיפו חודש 13, במקום 12 חודשים, כדי שהשנה תתאים לשנת השמש.

עם בואו של מוחמד הוא אסר את העיבור, כי הקוראן טען, שהעיבור הוא תחבולה לקצץ את מספר החודשים, שאסור

شَهْرَ نَاجِرٍ (ש' 2):

להילחם בהם, כדי להרבות מלחמה (כי בשנה מעוברת היו רק 3 חודשים האסורים בלחימה).

חודש נָאֵר הוא אחד מחודשי השנה הלוהטים. הוא מקביל לחודש صَفَر באסלאם (החודש השני בלוח השנה המוסלמי). זהו חודש שחון, אחד מחודשי הקיץ, שבהם חם במיוחד (אין זה שם של חודש).

חֶצֶא (ש' 2): נהגו לשימו בספל, כדי שישמש מידה לכמות המים. השתמשו בחֶצֶא, כי אין הוא סופג את המים. האבן, לעומת זאת, סופגת מים.

الْمَقْلَة (ש' 3): מידה.

إِرْتَحَلَ الْقَوْمُ (ש' 8): החבורה קמה.

يَا كَعْبُ ارْتَحِلْ (ש' 8): כעב, זו!

سَبَّع (ש' 10): חיית טרף (כלשהי, לא מסוימת).

רואים בקטע סדר מופתי: כשה-سَاقِي עובר ומחלק את המים, כולם יושבים בשקט ומחכים. קודם שותים הגמלים, ואחר כך בני האדם. כֶּעֱב היה אחראי להשקות את הגמלים.

הגמל מסמל את כל הרכוש לגבי הערבים. אם אדם ימות, אין זה נורא. אך אם הגמל ימות, זה חמור.

תופעות תחביריות:

כותרת: كَعْبُ بِنِ مَامَةَ - על השם إِبْنِ رَاهَا קטע 1 לעיל, עמ' 7.

مَامَةَ - שם מחוסר תנוי (מסתיים ב-ة).

ש' 1: فِيهِمْ رَجُلٌ مِنَ النَّمْرِ بْنِ قَاسِطٍ - جملة صفة.

על השם إِبْنِ רَاهَا קטע 1 לעיל, עמ' 7.

ש' 5: أَخَاكَ - מושא ישיר. המילה אֵخ שייכת לאֵسْمَاءِ الْخَمْسَةِ.

ש' 6: ذَلِكَ الْيَوْمَ - ظَرْفُ זְמַן.

ש' 6-7: الْمَنْزِلَ الْآخَرَ - ظَرْفُ מְקָאן + שם התואר שלו.

ש' 8: يَا كَعْبُ - نِدَاء.

ש' 9: كَعْبُ - نِدَاء בלי מילת פנייה.

ש' 10: يَمْنَعُهُ مِنَ السَّبْعِ مِنْ أَنْ يَأْكُلَهُ - جملة صفة.

יותר נדיב מִכֶּבֶד בֶּן נָאִמָה

הוא משבט אַמְד. מסיפורים שיצאו עליו [עולה], שהוא יצא בראש קבוצת רוכבים, וביניהם איש מ[שבט] אלִינָר בֶּן קֶאֶטָ, בחודש חס, ותעו בדרכם. לכן חילקו ביניהם את מימיהם (היו זורקים לתוך ספל גדול מעץ חצץ, אחר כך שופכים מים בכמות שתכסה את החצץ. החצץ ההוא נקרא אִמְקֶלָה. ואז כל אחד מהאנשים היה שותה במידה שווה), והתיישבו לשתות. כאשר עבר הספל והגיע אל כֶּבֶד, הוא ראה את האיש משבט אלִינָר, כשהוא נועץ בו עיניים במבט חודר. ויתר [כעב] על מימיו בעבורו, ואמר לִמְשָקָה (זה שמחלק את המים): תִּשְׁקָה אֶת אַחִיד בֶּן שֶׁבֶט אִלְיָנָר! שְׁתֵּה הָאִישׁ מִשְׁבֶּט אִלְיָנָר אֶת חִלְקוֹ שֶׁל כַּעֵב מִן הַמַּיִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. אַחֵר כֵּךְ לִמְחַרֵּת חָנָּה בַחֲנִיָּה אַחֲרָתָּה, וְחִלְקוּ בֵּינֵיהֶם אֶת שְׂאֵרֵית הַמַּיִם שֶׁלָּהֶם. וְאִזֹּה הִסְתַּכַּל אֵלָיו הָאִישׁ מִשְׁבֶּט אִלְיָנָר כִּפִּי שֶׁהִסְתַּכַּל בַּיּוֹם הַקּוֹדֵם. אָמַר כַּעֵב כִּפִּי שֶׁאָמַר בַּיּוֹם הַקּוֹדֵם. כֹּאשֶׁר עָלוּ עַל הַגְּמָלִים, אָמְרוּ לוֹ: כַּעֵב, עֵלָה עַל הַגְּמֵל. אֲבָל לֹא הָיָה לוֹ כּוֹחַ לְהִתְרוֹמֵם, בְּזִמְנָן שֶׁהֵם כָּבְרוּ הָיוּ קְרוּבִים אֶל הַמַּיִם. אָמְרוּ לוֹ: רֵד, כַּעֵב, כִּי אַתָּה הָאִישׁ הַיּוֹרֵד רֹאשׁוֹן לַמַּיִם וּמוֹלִיד עִמּוֹ אֶת הַגְּמָלִים לְהִשְׁקוֹתָם. הוּא הָיָה חֹלֵשׁ עַד כַּדִּי כֵךְ, שֶׁנִּבְצַר מִמֶּנּוּ לַעֲנוֹת. כֹּאשֶׁר הִתִּיאֲשׁוּ מִמֶּנּוּ, כִּיסּוּ אוֹתוֹ בַּבְּגָד, שִׁמְנַע מַחִיּוֹת הַטֶּרֶף לְטֶרֶף אוֹתוֹ, וְהִשְׁאִירוּהוּ בְּמִקוּמוֹ, וְהוּא נִפַח אֶת נִשְׁמָתוֹ.

18 מוֹלַד מִחְמַד (ص) وَطُفُولَتَهُ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ = صلعم (ص) (כותרת): תפילת אללה עליו וברכתו. נוסחה זו נאמרת רק אחרי שם הנביא או כינויו.

בקרוב המוסלמים אסור להשתמש בקיצורי הנוסחה בכתב. היא חייבת להיכתב במלואה (יצאה גם פְּטוּי של המפתי הסעודי המנוח إِبْنُ أَلْبَاز בעניין זה). לעתים יוצרים מהנוסחה מבנה קליגרפי נאה ביותר.

עَبْدُ الْمُطَّلِبِ (ש' 1): סבו של הנביא. הוא גידל את הנביא מגיל 6 (לאחר מות אמו).
 השם גזור מבניין إِفْتَعَلَ (8) – اسم الفاعل.
 עَبْدُ اللَّهِ (ש' 8): אבי הנביא. הוא מת לפני הולדת הנביא. הוא קיבל שם זה לאחר שמוחמד נעשה נביא, והיה ל-عبد الله הראשון באסלאם.